

การนำเศรษฐกิจพอเพียง : เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
ในชุมชนบ้านสะพานผัก
SUFFICIENCY ECONOMY : A GUIDING LIGHT TOWARDS SUSTAINABLE
DEVELOPMENT IN BANSAPANPAK COMMUNITY

กมลพร กัลยาณมิตร*
Kamolporn Kalyanamitra*

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การนำเศรษฐกิจพอเพียง : เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก” มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก 2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก 3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรและเป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 35 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกร่วมกับวิธีการสังเกต ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนา

ผลการศึกษารูปได้ ดังนี้

1. ชุมชนบ้านสะพานผัก ในสภาพปัจจุบันได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปฏิบัติในชุมชนในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เป็นการขยายการรวมกลุ่มที่มากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นหลักการที่มุ่งเน้นให้เรามีความพออยู่พอกิน โดยให้เลี้ยงตนเองได้อย่างแข็งแรง และความร่วมมื้อมุ่งร่วมใจของชุมชน
2. ปัญหา อุปสรรค ของประชาชน ได้แก่ 2.1. ขาดบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 2.2. ขาดแคลนวิทยากรและผู้รู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะมาให้ความรู้ต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหา 2.3. ชุมชนบ้านสะพานผักมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และความหมายของหลักการที่แท้จริง
3. ข้อเสนอแนะของประชาชน ได้แก่ 1.ควรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนโดยการนำกรณีตัวอย่างจากชุมชนต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จมาถ่ายทอดประสบการณ์ 2.หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้การสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณใน

* Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University

การพัฒนาความรู้เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและบุคลากรของชุมชนอย่างต่อเนื่อง
 3. ควรส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังให้เป็นแนวนโยบายในการจัดความยากจน
 ของชุมชน 4. ควรหาวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมของคนใน
 ชุมชน

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง

ABSTRACT

Research titled "The sufficiency economy : a guiding light towards sustainable development in Bansapanpak Community" has three objective :
 1. To study the current condition of people in the sufficiency economy : a guiding light towards sustainable development in Bansapanpak Community 2. To study the barriers of people in the economic of the sufficiency economy : a guiding light towards sustainable development in Bansapanpak Community 3. To study the suggestions of people in the sufficiency economy : a guiding light towards sustainable development in Bansapanpak Community. This was a qualitative research by a purposive random sampling. The samples were farmers and head of households is 35 samples and collected data through indept-interview and observation. The content analysis was a descriptive statistic method.

The results were as follows :

1. Bansapanpak Community in the current conditions have led to the economic performance in the individuals, families and communities to expand to include more groups. The principle of sufficiency economy works is dedicated to the principles we have enough to feed themselves vigorously and the cooperation of the community

2. The problems of people were : 2.1. Lack of sufficient economic activity in the community. 2.2. Lack of knowledge expert speakers of economic principles to solve problems. 2.3. Bansapanpak Community understanding's the economic dislocation does not meet the purpose and meaning of true principles.

3. Suggestions include as follows : 3.1. Should have knowledge of community leaders and people by providing case examples from different successful past experiences communities. 3.2. The involved government agencies should support the policies and budget for the development knowledge community, staff and the community continuously. 3. Promote the use of the

sufficiency economy as a serious policy to eradicate poverty in the community.

4. Find a way to promote learning based on the sufficiency economy model with the community participation.

keyword: sufficiency economy

1. บทนำ

“บ้านสะพานผัก” ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 5 ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ห่างจากที่ว่าการอำเภอบางกรวยประมาณ 4 กิโลเมตร บริเวณพื้นที่นี้ เดิมประชาชนมีอาชีพทำการเกษตร เช่น ปลูกผัก ไม้ดอก ไม้ผล ฯลฯ โดยการคมนาคมต้อง อาศัยทางเรือในการขนส่งผลผลิตเพื่อนำ ไปจำ หน่าย จึงได้มีสะพานเชื่อมการขนส่งผลผลิตลงเรือไปยังปากคลองตลาด จึงได้เรียกชื่อบริเวณดังกล่าวว่า “สะพานผัก” จึงได้ตั้งชื่อว่า “บ้านสะพานผัก” เป็นชุมชนที่กำลังจะกลายเป็นสังคมเมืองอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรร ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากบ้านสะพานผักมีผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพ มีความเข้มแข็ง และมีความสามารถเป็นที่ยอมรับของส่วนราชการ และประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งผู้นำของส่วนราชการเอง และผู้นำชุมชน ทำให้การประสานงานกับส่วนราชการทำได้รวดเร็ว การขยายความคิดให้แก่ ชาวบ้านจึงทำได้ดี ปฏิบัติงานสนองนโยบายรัฐ และมีแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน โดยการจัดเวที ประชาคมบ่อยครั้ง จึงมีการปรับเปลี่ยนแผนอยู่ตลอดเวลา อีกทั้ง ยังมีการแบ่งการดูแลออกเป็นส่วนๆ โดยมีผู้นำด้านต่างๆ ดูแล ความสามัคคี ความเข้มแข็ง ของผู้นำชุมชนในทุกระดับ เป็นตัวอย่างที่ดีในการที่ ประชาชนชนในหมู่บ้านจะปฏิบัติตาม ชาวบ้านยังคงให้ความนับถือเกรงใจ และเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ทำให้คนใน ชุมชนให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนร่วมกับผู้นำกลุ่ม/องค์กรได้เป็นอย่างดี

แต่ความเจริญที่เข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้อาชีพการเกษตรลดลง เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรถูกขายให้แก่นายทุนเพื่อทำบ้านจัดสรร การเห็นสังคมเป็นรูปแบบของสังคมวัตถุนิยมทำให้เกิดการแข่งขันกันในด้านวัตถุ การเข้ามาของสังคมเมือง ทำให้วิถีชีวิต ความเอื้ออาทร ความสัมพันธ์ในหมู่บ้าน/ชุมชน ลดลง เกิดปัญหาอาชญากรรม ลักขโมยทรัพย์ ยาเสพติด สิ่งแวดล้อมเสียไป น้ำเน่าเสีย และปริมาณขยะมากขึ้น จึงทำให้ผู้นำและชุมชนมีแนวคิดในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในชุมชนเพื่อยับยั้งการขยายตัวของวิถีความเจริญแบบทุนนิยมซึ่งกำลังลุกลามขยายตัวเข้ามาในชุมชนอย่างรวดเร็ว และอาจทำลายวิถีชีวิตเดิมที่ดำรงแบบไทยให้หมดสิ้นไปอย่างน่าเสียดาย เนื่องจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศแบบทุนนิยมเพื่อนำไปสู่ความทันสมัยได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยเป็นอย่างมากในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบายในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัยเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สำหรับผลการพัฒนาในด้านบวกนั้นได้แก่ การเพิ่มขึ้นของ

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัยหรือการขยายปริมาณและการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ผลด้านบวกเหล่านี้กระจายไปถึงคนชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย แต่ว่ากระบวนการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้เกิดผลลบติดตามมาด้วย เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไปในชนบทได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้านทั้งการต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้า ความเสื่อมโทรมทรัพยากรธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และการรวมกลุ่มตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากรที่เคยมีอยู่แต่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ไขปัญหาต่างๆ และสิ่งสมปรับเปลี่ยนกับมา ถูกลืมนเลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนสามารถพึ่งตนเองและดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระในการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองซึ่งทั้งหมดถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่สังคมไทยเคยมีมาก่อนต้องถูกกระทบกระเทือน ประเทศจึงมีสภาพเศรษฐกิจที่คลอนแคลนไม่มั่นคง ไม่สามารถยืนบนขาตัวเองได้ เพราะต้องพึ่งพาต่างประเทศ และเกิดความ “ล่มสลาย” จนเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 โดยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพิจารณาถึงปัญหาเหล่านี้ จึงทรงสร้างปรัชญาที่เหนือกว่าทฤษฎี คือ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาของประเทศและเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อให้อยู่รอดได้อย่างมั่นคงและเป็นดังแสงนำทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ด้วยปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก” เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประชาชนใน การใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ของประชาชนในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค ของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก มีขอบเขตที่จะทำการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ

1.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม

1.3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.4 ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้

1.5 ด้านการจัดการครอบครัว

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม

2. พื้นที่การศึกษา ชุมชนบ้านสะพานผัก ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี

3. ประชากรในการศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสะพานผัก ตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนครัวเรือน 604 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งหมด 1,334 คน แยกเป็น ชาย 551 คน หญิง 783 คน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งมีข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง และสังเกต

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทางวิชาการที่เป็นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสะพานผัก ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี มีจำนวนครัวเรือน 604 ครัวเรือน ประชากรรวมทั้งหมด 1,334 คน แยกเป็น ชาย 551 คน หญิง 783 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนเกษตรกรผู้เป็นหัวหน้าครัวเรือนชุมชนบ้านสะพานผัก ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ที่เป็นเกษตรกร โดยสุ่มจากประชากรทั้งหมดจำนวน 37 คน โดยแยกเป็นเพศชาย 25 คน เพศหญิง 12 คน สอนหนักกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้และวิธีการที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1.แบบสังเกต : ผู้วิจัยใช้กระบวนการสังเกตประกอบการซักถาม การจดบันทึกและบันทึกภาพเกี่ยวกับ

2.แบบสัมภาษณ์ : ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ได้แก่ กรอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของ การใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก ปัญหาและอุปสรรคของการใช้เศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนข้อเสนอแนะในการใช้เศรษฐกิจพอเพียง

การสร้างเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

5. ผลการวิจัย

จากการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้

1.สภาพปัจจุบันของประชาชน การนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านเศรษฐกิจ ชุมชนบ้านสะพานผักเป็นชุมชนที่มีระบบเศรษฐกิจเป็นแบบระบบการพึ่งพาตนเอง และพึ่งพากันเอง มีชีวิตที่เรียบง่ายมีความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย ยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดี พอประมาณและพอใจ พึ่งพาตนเองได้ จะเห็นได้จากการที่ประชาชนในชุมชนมีการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายของครัวเรือน ตลอดจนการออมในรูปแบบของกลุ่ม

1.2 ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าชุมชนบ้านสะพานผัก ยังมีวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของสังคมแบบสังคมชนบทมีการช่วยเหลือ เกื้อกูลกันระหว่างคนในชุมชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา มีการร่วมใจกับดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีต่างๆแต่ดั้งเดิม เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประเพณีวันสำคัญทางศาสนาประเพณีวันขึ้นปีใหม่ เป็นต้น เพื่อสืบทอดให้ลูกหลานต่อไป

1.3 ด้านคุณธรรม จริยธรรม พบว่าชุมชนบ้านสะพานผัก เป็นชุมชนที่ประกอบอาชีพโดยการสุจริต ซึ่งส่วนใหญ่ของชุมชนจะประกอบอาชีพปลูกผัก ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ทุกรอบครัวมีความขยัน อดทนในการประกอบสัมมาอาชีพของตนเอง โดยไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น และไม่เบียดเบียนตนเองด้วย

1.4 ด้านการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ พบว่าชุมชนบ้านสะพานผัก ดำเนินกิจการต่างๆ ที่พึ่งพาตนเองได้ จะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตรของชุมชนควบคู่กันไปกับการทำให้เกิดการลดรายจ่าย และยังเพิ่มรายได้ของชุมชนอีกทางหนึ่ง ทำให้ชุมชนมีความพออยู่พอกิน

1.5 ด้านการบริหารจัดการในครอบครัวพบว่า ชุมชนบ้านสะพานผัก นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ในรูปแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือน มีอาชีพการปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ ยังมีการเลี้ยงปลา เป็ด ไก่ ไข่เป็นอาหารในครอบครัว บางครอบครัวที่ไม่มีอาชีพทำสวนก็ปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเอง ทำให้การบริหารจัดการเรื่องการใช้จ่ายของครอบครัวและการบริหารเวลาให้เป็นประโยชน์แก่ครอบครัวเป็นการช่วยลดรายจ่ายได้

1.6 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่าชุมชนบ้านสะพานผัก เกือบทุกครอบครัวได้มีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน กรรมการกลุ่มต่างๆที่มีอยู่ในหมู่บ้าน การดูแลทรัพยากรของหมู่บ้าน เช่น ถนน คลอง บ่อน้ำ ตลอดจนการร่วมกิจกรรมงานพัฒนาหมู่บ้านต่างๆ

สรุป ชุมชนบ้านสะพานผัก ในสภาพปัจจุบันได้นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาปฏิบัติในชุมชนในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว และชุมชน เป็นการขยายการรวมกลุ่มที่มากขึ้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเป็นหลักการที่มุ่งเน้นให้เรามีความพออยู่พอกิน โดยให้เลี้ยงตนเองได้อย่างแข็งแรง และความร่วมมือร่วมใจของชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก จากการศึกษาพบว่ามีประเด็นปัญหาและอุปสรรค 3 ประการได้แก่

2.1 ด้านบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรมในชุมชน ผู้ดำเนินกิจกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นผู้ชอบทำงานหนัก มีความซื่อสัตย์ สนุกกับการเรียนรู้ ชอบสร้างและแก้ไขปัญหาให้ตนเอง และเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันใน ซึ่งปัจจุบันบุคลากรที่มีลักษณะเช่นนี้ หาได้ยากและขาดแคลนในชุมชน เพราะคนส่วนใหญ่ที่เป็นวัยหนุ่มสาวจะไม่มีเวลาอยู่กับบ้าน ต้องออกไปทำงานนอกบ้านในเมือง จึงเหลือแต่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่งเป็นวัยกลางคนจนวัยชราที่ยังยึดอาชีพดั้งเดิมคือ ปลูกผัก ทำสวน ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

2.2 การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านสวนผักขาดแคลนวิทยากรและผู้รู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะมาให้ความรู้ต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม เศรษฐกิจในครอบครัวตกต่ำ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.3 ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่าชุมชนบ้านสะพานผักมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และความหมายของหลักการที่แท้จริง คือ เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการทำเกษตรแบบในครัวเรือน คือ ปลูกผักไว้กินเองในครัวเรือน

3. ข้อเสนอแนะของชุมชน การใช้เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

จากการสนทนากลุ่มย่อยในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก ซึ่งประกอบด้วยผู้นำครัวเรือนที่เป็นเกษตรกรจำนวน 7 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ควรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชนในชุมชนโดยการนำกรณีตัวอย่างจากชุมชนต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จมาถ่ายทอดประสบการณ์

2. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น อำเภอบางกรวย ควรให้การสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณในการพัฒนาความรู้เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาชุมชนและบุคลากรของชุมชน

อย่างต่อเนื่อง และมีการให้ความสนับสนุนช่วยเหลือในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

3. ควรส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังให้เป็นแนวนโยบายในการจัดความยากจนของชุมชน

4. ควรหาวิธีส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เช่น การจัดทัศนศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ

6. การอภิปรายผล

จากการศึกษาการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายดังนี้

สภาพปัจจุบันของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

จากการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านสะพานผักมีพื้นฐานของชุมชนเป็นชุมชนเกษตรกรรม ดำเนินการเลี้ยงชีพของตนเองโดย มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ใช้ชีวิตในทางสายกลาง รู้จักพอดี พอประมาณและพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีความเอื้อเฟื้อเมตตาอาหารต่อกันร่วมมือและช่วยเหลือกัน ไม่เบียดเบียนกันไม่เอาัดเอาเปรียบไม่มุ่งทำร้ายต่อกันและยังประกอบสัมมาอาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริต เพื่อที่จะให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ให้สามารถอยู่พออยู่พอกินและไม่เป็นทาสของอบายมุขและวัตถุนิยมซึ่งนับว่าเป็นชุมชนที่ดีอีกชุมชนหนึ่งที่ได้พบ จากการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ Suntorn Kulvatanapong (2544 : 55) ที่กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ และยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของ Patanaporn Chatvirote (2545: 125) กล่าวว่า วิธีดำเนินการชีวิตของคนโดยการพึ่งพาตนเอง มีความประหยัดพัฒนาดตนเองให้มีการเรียนรู้ภูมิปัญญาสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่าอย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องรู้เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

ปัญหาและอุปสรรคของประชาชนในการนำเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแสงนำทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในชุมชนบ้านสะพานผัก

จากการวิจัยพบว่ามีประเด็นปัญหาและอุปสรรค 3 ประการได้แก่

2.1 ด้านบุคลากรผู้ดำเนินกิจกรรมในชุมชน ผู้ดำเนินกิจกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเป็นผู้ชอบทำงานหนัก มีความซื่อสัตย์ สนุกกับการเรียนรู้ ชอบสร้างและแก้ไขปัญหาให้ตนเอง และเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันใน ซึ่งปัจจุบันบุคลากรที่มีลักษณะเช่นนี้หาได้ยากและขาดแคลนในชุมชน เพราะคนส่วนใหญ่ที่เป็นวัยหนุ่มสาวจะไม่มีเวลาอยู่กับบ้าน

ต้องออกไปทำงานนอกบ้านในเมือง จึงเหลือแต่ผู้ใหญ่ในครอบครัวซึ่งเป็นวัยกลางคนจนถึงวัยชราที่ยังยึดอาชีพดั้งเดิม คือ ปลูกผัก ทำสวน จากการสังเกตและสอบถามพบว่า ปัจจุบันคนในวัยหนุ่มสาวจะไม่พบในชุมชน ในปัจจุบันจึงได้เกิดปัญหาคนในวัยทำงานที่จะมาสืบสานหรือดำเนินการต่อจากคนรุ่นปัจจุบัน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมจะต้องอาศัยคนวัยทำงาน วัยหนุ่มสาวเข้ามาช่วย เพราะการทำงานด้านนี้จะต้องอาศัยความตั้งใจ อดทนและขยัน ในการทำให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการพึ่งตนเองตามแนวทางของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักสำคัญ 5 ประการ ตามแนวคิดของ Sumet Tantivetchakul (2549 : 15) ได้แก่ 1) พึ่งตนเองทางจิตใจคนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้น จึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกheimต่อสู่ชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จบ้างก็ตาม มิพึงควรท้อแท้ให้พยายามต่อไป 2) พึ่งตนเองทางสังคม โดยการเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือช่วยกันและกัน 3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้มีการนำเอาศักยภาพของผู้คนในท้องถิ่นสามารถแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาประเทศได้อย่างดียิ่ง 4) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี โดยส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองทดสอบเพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสิ่งสำคัญสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม 5) พึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ หมายถึง สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น คือ แม้ไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย

2.2 การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงชาดวิทยากรและผู้นำที่มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าชุมชนบ้านสะพานผักเป็นชุมชนที่อยู่กระจายตัวไปตามพื้นที่ริมคลองมหาสวัสดิ์ในการดำเนินกิจกรรม จึงควรมีการจัดพื้นที่ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการถาวร และให้อำเภอบางกรวยจัดเจ้าหน้าที่ข้าราชการมาให้ความรู้อย่างต่อเนื่องต่อการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเสื่อมโทรม เศรษฐกิจในครอบครัวตกต่ำ ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การจัดอบรม การปฏิบัติกรรม การบรรยาย ซึ่งสอดคล้องกับการใช้แผนดำเนินการสร้างขบวนการขับเคลื่อนหลักการเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านสะพานผัก โดย Seri Pongpit : 2549: 54) ได้เสนอไว้ 4 แผนงาน คือ 1) แผนงานเชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างแกนกลางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทำหน้าที่ขยาย เชื่อมโยง และพัฒนาเครือข่ายแห่งการเรียนรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง 2) แผนงานพัฒนาวิชาการและส่งเสริมการศึกษาวิจัยโดยพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆ ที่ชี้ให้เห็นแนวทาง วิธีการ ตลอดจนประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต 3) แผนงานสร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ โดยสร้างรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน วิทยาการกระบวนการ ครู ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ นักการเมือง

เป็นต้น และ 4) แผนงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และรณรงค์เพื่อสร้างกระแสสังคมโดยสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง ปลุกฝังค่านิยม และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนคำนึงถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ในการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่จะต้องมีวิธีการและรูปแบบในการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิดของหลักปรัชญา

2.3 ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่าชุมชนบ้านสะพานผักมีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และความหมายของหลักการที่แท้จริง คือ เข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการทำเกษตรแบบในครัวเรือน คือ ปลุกผักไว้กินเองในครัวเรือน สอดคล้องกับคำกล่าวของจิ Jirayu Israngkul Na Ayuthaya and Priyanut Pibulsaravut (2553) “เศรษฐกิจพอเพียงมีได้จำกัดเฉพาะเกษตรกรหรือชาวไร่ชาวนาเพียงเท่านั้น แต่เป็นเศรษฐกิจของทุกคนทุกอาชีพทั้งที่อยู่ในเมืองและอยู่ในชนบท ผู้ที่เป็นเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมและบริษัทในระบบเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าจะต้องขยายกิจการก็จะขยายเพราะความเจริญเติบโตจากเนื้อของงาน โดยอาศัยการขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปหรือหากจะกู้ยืมก็กระทำตามความเหมาะสม” และยังสอดคล้องแนวคิดของ Sunai Setboonsarng (2551: 59) ที่แสดงความเห็นว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ คือ “ในการทำอะไรสักอย่างเราต้องมีเป้าหมายหรือเข้มนุ่งว่าต้องการผลอะไร หรือทำไปเพื่ออะไรก่อนเหมือนเรือที่จะออกเดินทางไปในท้องทะเลก็ต้องกำหนดจุดหมายว่าจะแล่นไปที่ไหน เพื่ออะไรแล้ว ตั้งหางเสือเรือให้ตรงทิศทางเรือก็อาจจะแล่นวนอยู่กลางทะเลลึก”

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้พบจากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างว่า ชุมชนรู้จักนำวัสดุที่ไม่ใช้แล้ว มาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น กระจ่าง ถังน้ำ กาละมัง ซึ่งแสดงว่าชุมชนบ้านสะพานผักรู้จักประหยัดและคุณค่าในการนำวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงใช้ประโยชน์ได้อีก สอดคล้องกับการศึกษาของณภัทร วงศ์อร่าม ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของบุคลากรเทศบาลตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรเทศบาลตำบลประโคนชัย อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 390 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) บุคลากรเทศบาลตำบลประโคนชัยมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ควรคำนึงถึงรายรับและรายจ่ายก่อนการตัดสินใจดำเนินการใช้จ่ายทุกครั้ง ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ ควรใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ด้านมีภูมิคุ้มกันในตัว ได้แก่ ควรมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน และรู้จักเก็บออมไว้ใช้ในยามจำเป็น

ปัญหาประการสุดท้ายที่พบจากชุมชนคือความไม่เข้าใจของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะพบว่า ชุมชนได้ดำเนินการเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้วซึ่งประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ ด้านการจัดการครอบครัว ด้านการมีส่วนร่วม แต่ชุมชนมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องเกี่ยวกับเกษตรเพียงด้านเดียว ดังนั้น ปัญหานี้ ผู้วิจัยเห็น

ว่าแก้ไขโดยให้ความรู้ความเข้าใจหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง ตามแนวทางการศึกษาของ ศิลา สันติธรรม ศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขต จังหวัดอุดรธานี ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจากผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดอุดรธานี ที่มีอายุ 18 ปี ขึ้น ไป จำนวน 400 ราย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตจังหวัดอุดรธานีส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว สถานะของการอยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตจังหวัดอุดรธานี ระดับ การศึกษา พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์ทำงาน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การออมเงิน และการบริจาคทรัพย์เพื่อสาธารณประโยชน์ และการอาศัยในชุมชนที่นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา คือ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้นควบคู่กับการพัฒนา รูปแบบให้น่าสนใจมากขึ้นเพื่อจะได้เข้าถึงประชาชนทุกลำดับชั้นเนื่องจากปัจจุบันจะเห็นว่า การ นำเสนอผ่านสื่อมวลชนสามารถให้ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับผู้ที่มีการศึกษาสูง ได้ค่อนข้างดีแล้ว แต่ยังไม่สามารถสื่อสารให้กับผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำให้เข้าใจได้ ควรใช้รูปแบบ การนำเสนอแบบใหม่ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้อง

7. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. อำเภอบางกรวย ซึ่งเป็นหน่วยราชการในพื้นที่ของชุมชน ควรเข้ามาให้ชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.. ควรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชนในกรณีตัวอย่างจาก ชุมชนต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ
3. ควรสนับสนุน ส่งเสริม เผยแพร่ผลงานที่ประสบผลสำเร็จเพื่อให้ชุมชนได้นำไปเป็น ต้นแบบในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ควรศึกษาผลที่เกิดจากการนำเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาพัฒนา กิจกรรมบนพื้นฐานของศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างสมดุล
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านชุมชนที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติแล้วเกิดผล สำเร็จกับหมู่บ้าน ชุมชนที่นำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติแล้วล้มเหลวว่ามีปัจจัยอะไรบ้าง

References

- Jirayu Israngkul Na Ayuthaya and Priyanut Pibulsaravut. (2553). **Follow the Father's Footsteps: Sufficient Life for Sustainable Development**. Bangkok: Petrung Printing Center Ltd.
- Patanaporn Chatvirote. (2545). Teachers' Role in Enhancing Knowledge of Sufficiency Economy in Secondary Schools (**Doctoral Dissertation**). Khonkaen: Khonkaen University.
- Phradhammapidok (P.A.Payutto). (2544). **Buddhist Economy**. Bangkok: Sukhapapcai Printing Office.
- Prevet Vasi. (2540). **Human Being's Integrity, Competency of Creativity**. Bangkok: Mochaoban (Folk Doctor) Printing Office.
- Seri Pongpit. (2549). Sufficiency Economy and Sustainable Development. Bangkok: Chareonvit Printing.
- Sumet Tantivetchakul. (2549). **Application of Sufficiency Economy Philosophy**. Bangkok: Department of Community Development.
- Sunai Setboonsarng. (2551). **Learning Together Towards Sufficiency Economy**. Bangkok: Farapai Ltd.
- Suntorn Kulvatanapong. (2544). **Follow The Royal Initiatives of Sufficiency Economy - New Theory**. Bangkok: Printed by Children Forum (Chomromdek).
- Suvit Mekincee. (2549). **Thailand's Shift by Sufficiency Economy in The Globalization Stream**. Bangkok: Siam M. and B. Publishing Ltd.
- Wanmaka Kaorndocmai.(2559). Sufficiency Economy Village Administration: Problems and Discontinuity. **Journal of MCU Social Science Review**, 5(3), 125-132.